

- Проєкт «Україна без сміття!», метою якого є виховання у школярів екологічної культури, залучення до волонтерських проєктів, спрямованих на захист природи.

В ході реалізації волонтерських проєктів в учнів розвиваються почуття довіри та поваги, що своєю чергою покращує співпрацю з членами громади, залучає їх до спільного волонтерства. Волонтерство стало невід'ємною частиною шкільного життя.

Список використаної літератури

1. Ковальчук В. І. Реалізація Міжнародного стандарту «Волонтерство» в громадсько-активних школах м. Києва. *Зб. наук. праць: Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання*. Т. III(5). 2015. С. 327–334.
2. Volunteering. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Volunteering>.
3. What is volunteering? URL: <https://www.swan.wa.gov.au/Your-Community/Get-involved/Volunteering/What-is-volunteering>.
4. Закон України «Про волонтерську діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>.

Єршова Ольга Леонідівна,
*кандидат економічних наук, доцент, науковий співробітник
лабораторії дистанційного професійного навчання
Інституту професійної освіти НАПН України*

ЗАСОБИ ВИМІРЮВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧАСНИКІВ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ ЗГІДНО НАЦІОНАЛЬНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ РАМОК

На важливість цифрових компетентностей вказують сучасні світові практики. Зокрема, 22 травня 2018 року Європейський парламент і Рада Європейського Союзу ухвалили Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя. В даному нормативному документі для повноцінного життя та діяльності громадян ЄС цифрова компетентність визнана однією з 8 ключових компетентностей. Цифрова компетентність для навчання, роботи та участі у суспільному житті передбачає впевнене, критичне та відповідальне використання і взаємодію з цифровими технологіями. Даний термін поєднує цілу низку дотичних понять, серед яких інформаційна грамотність та медіаграмотність, комунікація та співпраця, створення цифрового контенту (включаючи програмування), безпека (включаючи захист персональних даних у цифровому середовищі та кібербезпеку), а також розв'язання різнопланових проблем і навчання протягом життя [1].

У 2021 році Міністерство цифрової трансформації України презентувало Рамку цифрових компетентностей для громадян України (DigCompUA for

Citizens 2.1). Цей документ є адаптацією українськими експертами за результатами досліджень, проведених у рамках реалізації міжнародного проекту Еразмус+ «Рамкова структура цифрових компетентностей для українських вчителів та інших громадян» (dComFra). За основу були взяті рекомендації у сфері цифрових компетентностей від європейських та міжнародних інституцій та європейська концептуально-еталонна модель цифрових компетентностей для громадян DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens. Цю Рамку було адаптовано до національних, культурних, освітніх та економічних особливостей України, були враховані виклики сьогодення та реалії.

Рамка цифрової компетентності для громадян України може вважатися стандартом цифрових компетенцій. Визначається обсяг знань, умінь та практичних навичок, необхідних громадянам для їх конкурентоспроможності на українському і міжнародному ринках праці та для свідомого і грамотного використання сучасних цифрових технологій.

Зокрема, у цьому документі кожен громадянин знайде наступні сфери цифрових компетенцій: основи комп'ютерної грамотності; інформаційна грамотність та вміння працювати з даними; комунікація та взаємодія у цифровому суспільстві, безпека у цифровому середовищі; створення цифрового контенту; вирішення проблем у цифровому середовищі та безперервне навчання.

Більше того, у документі є назви та дескриптори компетенцій, що стосуються кожної із цих сфер. Крім того, у документі деталізовані ці компетенції - до кожної з них передбачений опис відповідних їй знань, умінь та навичок.

Особи, які не мають базової освіти в галузі ІТ, можуть оцінити свій рівень володіння цифровими компетенціями. Для цього у документі наведені відповідні описи рівнів А1, А2, В1, В2, С1, С2.

У актуальній редакції ця Рамка передбачає 4 виміри, 6 сфер, 30 компетентностей та 6 рівнів володіння цифровими компетенціями.

Можливості подальшого практичного застосування Рамки передбачають: внесення змін до професійних стандартів та посадових вимог; інтеграцію до тестування, опитування, сертифікації, атестації тощо; створення програм для різних форм навчання, освітніх ресурсів, для набуття нових знань та підвищення рівня володіння цифровими компетенціями; розробку її основі професійних, більш деталізованих рамок цифрових компетенцій для фахівців професійних груп різних галузей економіки, сільського господарства, державних службовців, педагогів, медичних працівників, підприємців тощо.

Крім того, місцеві органи державної влади можуть використовувати її для прийняття управлінських рішень та планування практичних заходів стосовно підвищення рівня цифрової грамотності населення окремих регіонів, міст, територіальних громад.

Наприкінці 2021 року на порталі Дія.Цифрова освіта з'явилися три нові Рамки цифрових компетенцій:

- 1) Рамка цифрових компетенцій для підприємців.

2) Рамка цифрових компетентностей для держслужбовців.

3) Концептуально-референтна рамка цифрової компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Остання є результатом плідної співпраці консорціуму проекту та інших робочих груп при МОН України. Має 5 сфер компетентності: цифрова грамотність, професійна залученість, цифрові освітні і наукові ресурси, освітня діяльність та цифрова компетентність здобувачів освіти, які описують 22 компетентності та 5 рівнів володіння кожною з них. Рамка цифрової компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників має на меті у подальшому створення освітніх стандартів, розробку освітніх програм провайдерами освітніх послуг (тих, хто здійснює підготовку майбутніх вчителів, і тих, хто підвищує їх кваліфікацію), а також для самоосвіти педагогічних і науково-педагогічних працівників [2].

Міністерство цифрової трансформації України у співпраці з Міністерством освіти і науки України запустило на порталі Дія.Цифрова освіта національний тест на цифрову грамотність. За посиланням <https://osvita.diia.gov.ua/> на порталі можна на вибір пройти онлайн тест на рівень цифрової грамотності «Цифрограм 1.0 для громадян», «Цифрограм 2.0 для громадян», «Цифрограм для держслужбовців», «Цифрограм для вчителів», «Цифрограм для медпрацівників» та «ICDL Український цифровий громадянин». За його допомогою кожен бажаючий, у тому числі педагогічний працівник, має змогу оцінити власний рівень цифрової грамотності та у подальшому за потребою вдосконалити цифрові навички. За результатами онлайн тестування можна отримати офіційний сертифікат, який можна додавати до резюме під час пошуку роботи. Даний тест був створений експертами Академії цифрового розвитку на основі рамки професійних компетентностей відповідно до наказу МОН України No 38 від 15 січня 2019 року й оцінює 21 професійну цифрову компетентність, що згруповані у 5 сфер: учитель у цифровому суспільстві; професійний розвиток; використання та аналіз цифрових ресурсів; навчання та оцінювання учнів; розвиток цифрової компетентності учнів.

Готовність закладу освіти до роботи у цифровому режимі можна оцінити за допомогою онлайн інструменту для самооцінювання SELFIE, який було розроблено під егідою Європейського фонду освіти для закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Він є в доступі українською мовою за посиланням <https://schools-go-digital.jrc.ec.europa.eu/>. Цей безкоштовний онлайн-інструмент рекомендовано до використання закладами загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти Міністерством освіти і науки України. Він не вимірює та не порівнює знання чи навички користувачів, не оцінює та не порівнює заклади освіти між собою. Він використовується лише для самоаналізу стану цифровізації та ефективності використання цифрових технологій у конкретному закладі освіти. Він призначений для керівників закладів освіти, оскільки дає можливість оцінити, як вони використовують цифрові технології для інноваційного та більш ефективного навчання, беручи до уваги думки педагогів, здобувачів освіти та керівників

закладу. Питання для керівників зосереджуються головним чином на стратегіях та практиках, пов'язаних із використанням цифрових технологій на рівні закладу освіти. Питання для педагогів полягають у тому, щоб охопити практику викладання, а для здобувачів освіти – їх досвід та навчальні практики, пов'язані з використанням цифрових технологій. Заклади освіти за необхідністю можуть налаштувати інструмент, додаючи власні запитання, які відповідають їхньому контексту та потребам. За станом на 3 червня 2021 року дев'яносто шість шкіл та закладів професійної освіти завершили пілотування інструменту SELFIE, який допоміг їм оцінити ефективність впровадження цифрових технологій та стан цифровізації закладу. У пілотуванні SELFIE в Україні взяли участь понад 20 тисяч учасників: 17 тисяч 303 учні; 2 тисячі 996 вчителів; 546 керівників закладів освіти.

SELFIE – це інструмент лише для закладу освіти, особисті дані учасників опитування не збираються. Усі відповіді, надані через SELFIE, є анонімними. Окремих здобувачів освіти, педагогів, керівників чи інших працівників, які відповідають на запитання та висловлюють свої думки, не можна ідентифікувати особисто.

Визначення сформованості компонентів цифрової компетентності особи є однією з основних проблем, які постають перед науковцями сьогодення. Для вирішенні цієї нагальної проблеми корисною є розробка європейських вчених: програма діагностики сформованості цифрової компетентності людини «The digital competency wheel» (далі DCW). Ця програма з'явилася у 2017 році, її розробники з Center for Digital Dannelsе ставлять за мету надати огляд того, які цифрові знання та уміння є більш актуальними на сьогодні, а також шляхи поліпшення цифрового навчання через осмислення сформованості цифрової компетентності. Цифрова модель програми теоретично базується на великому дослідницькому проекті ЄС, DIGCOMP. На сайті Digital-competence за посиланням <https://digital-competence.eu/> можна створити власне колесо цифрових компетентностей. Елементи колеса: здоров'я, зберігання, пошук, критична оцінка, активна участь, співпраця, захист даних тощо.

Висновки. Пандемія, а пізніше повномасштабна війна в Україні кинули виклик усій системі освіти. Довелося засвоїти принципово нові ІТ для організації та здійснення навчальних процесів, застосовувати нові підходи та педагогічні прийоми для роботи з здобувачами освіти в умовах надзвичайних ситуацій. Цифрова компетентність кожного учасника освітніх процесів є обов'язковою складовою ефективної взаємодії між ними. Готовність закладу освіти до роботи у цифровому середовищі є наразі вимірюваною та досліджуваною характеристикою, тести на цифрову грамотність для громадян та педагогічних працівників, зокрема, є наочними та показовими для розуміння реального стану ІТ обізнаності кожного.

Список використаної літератури

1. Єршова О. Л. Імплементація європейського досвіду формування цифрових компетентностей у систему освіти України. *Професійна педагогіка*. 2022. №1(24). С. 289-297.

2. Овчарук О. В., Іванюк І. В. Результати онлайн-опитування «Готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину: січень-лютий 2022» аналітичний звіт. Київ: ІЦО НАПН України. 2022. 53 с.

Єршова Людмила Михайлівна,

доктор педагогічних наук, доцент, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту професійної світи НАПН України

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Сучасний ринок праці ставить перед системою професійної освіти складні нестандартні завдання щодо підготовки кваліфікованих фахівців, здатних відновити зруйновану війною економіку і забезпечити її стабільний розвиток у майбутньому. Відтак багато закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі: П(ПТ)О) декларують установку на підготовку конкурентоспроможних кваліфікованих робітників, здатних до ефективної роботи зі своєї спеціальності та низки суміжних на рівні світових стандартів, готових до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності та самозайнятості [1, с. 11-12]. Очевидно, що в умовах зростання спричиненого війною рівня безробіття серед молоді майбутній кваліфікований робітник має бути здатним не лише до виконання визначених професійними та освітніми стандартами функцій як найманий працівник державного чи приватного підприємства, але й бути готовим до самозайнятості шляхом відкриття й ведення власної справи.

Це визначає важливість підвищення професійної компетентності педагогічних працівників закладів П(ПТ)О для організації консультування здобувачів освіти з молодіжного підприємництва [2]. Зазначимо, що проблема підготовки й підвищення професійної майстерності консультантів з молодіжного підприємництва може бути вирішена на трьох рівнях: у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів професійної школи (через оновлення змісту освітньо-професійних (ОПП) та освітньо-наукових програм (ОНП) підготовки здобувачів вищої освіти); завдяки реалізації підвищення кваліфікації педагогічних працівників та в міжкурсовий період (участь у наукових масових заходах, залучення до інноваційної освітньої діяльності різних рівнів); шляхом самоосвіти.

Перший із названих рівнів є особливо ефективним, оскільки має найкращі умови для забезпечення системного підходу до підготовки майбутніх педагогів як потенційних консультантів з питань розвитку кар'єрної і підприємницької компетентностей. Однак позитивний результат це дасть лише в перспективі,